

ECB je centralna banka 19 evropskih držav, ki so sprejele evro. Njena glavna naloga je ohranjati stabilnost in kupno moč enotne evropske valute. Je uradna institucija EU za izvajanje bančnega nadzora. Predsednik je **Mario Draghi**, najvišji organ odločanja pa je Svet ECB, ki ga sestavlja šest članov Izvršilnega odbora in 19 guvernerjev nacionalnih centralnih bank.

- - - + + + - - -

Česa se boji Mario Draghi?

6. julija 2016 so kriminalisti Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) potrkali na vrata pisarne **Boštjana Jazbeca**, guvernerja Banke Slovenije.

Draghi je molčal ob preiskavah na Cipru, Irskem in v Italiji. Česa se boji v Sloveniji?

Skupni imenovalec vseh postopkov: sanacija bančnih sistemov oziroma bank v omenjenih državah.

Leta 2014 so ciprske oblasti začele s preiskavo zlorab v tamkajšnjem bančnem sistemu in vloge centralne banke pri njegovem zlomu. Maja lani je bil pred preiskovalno komisijo irskega parlamenta zaslišan nekdanji guverner Evropske centralne banke (ECB) **Jean-Claude Trichet**. Jeseni lani je italijansko tožilstvo začelo preiskovati guvernerja italijanske centralne banke **Ignazia Visca**.

ECB povsod tiho, le v Sloveniji ne

Toda med zgodbami iz Slovenije in ostalih treh držav obstaja tudi pomembna razlika. Le v naši državi jih je ECB javno komentirala in pri generalnemu državnemu tožilstvu protestirala zaradi zaplembe njenih dokumentov in podatkov:

1. Na Irskem je moral Trichet odgovarjati na vprašanja o svojem domnevnem pritisku na irsko vlado pri sprejemanju reševalnega paketa šestih bank, vrednem skoraj pol milijarde evrov. Irskega finančnega ministra naj bi v to prisilil kar po telefonu.

ECB tedaj ni javno komentirala zaslišanja njenega nekdanjega guvernerja, prav tako ga irskemu parlamentu ni skušala prepovedati.

2. Italijanski guverner Visco se je znašel v preiskavi, ki se ukvarja s postopki centralne banke pri reševanju zadolžene manjše komercialne banke v osrednji Italiji. Skupaj s še sedmimi osebami je bil osumljen zlorabe položaja, prevare in drugih finančnih zločinov.

ECB takrat preiskave ni komentiral.

3. Na Cipru se je tamkajšnja centralna banka že leta 2014 znašla v preiskavi. Uradnega odziva ECB ni bilo.

V Frankfurtu so se oglasili šele spomladi lani, ko so v medije prišlo podatki o imetnikih slabih posojil, med katerimi so bili tudi nekateri nekdanji in zdajšnji poslanci ciprskega parlamenta. Seznam naj bi ušel v javnost z računalnika, ki so ga kriminalisti pred tem zasegli v prostorih centralne banke. Junija lani je guverner ECB **Mario Draghi** v pismu ciprskemu predsedniku zahteval, naj oblasti zasežene diske in dokumente vrnejo centralni banki in mu zagrozil s tožbo pred evropskim sodiščem.

ECB torej ni protestiral zaradi zasega podatkov, ampak zaradi njihovega uhajanja v medije. Še ena pomembna razlika s Slovenijo: v ECB niso protestirali javno. Pisma prav tako niso objavili na svoji spletni strani.

4. V Sloveniji je guverner Jazbec v preiskavi NPU zaradi suma, da je z ukrepi Banke Slovenije, ki je zaradi višine ugotovljene kapitalne luknje (318 milijonov evrov negativnega kapitala) v NLB zahtevala izbris njenih obveznic in delnic, naši največji banki domnevno omogočil 257 milijonov evrov premoženjske koristi.

Še isti dan je Mario Draghi protestiral zaradi preiskave na Banki Sloveniji. Ključna očitka:

- kriminalisti so v preiskavi zaplenili zaupne informacije oziroma dokumente ECB, ki jih ščiti zakonodaja EU.
- da se tožilstvo v času preiskave ni trudilo iskati rešitve, ki bi v preiskavi zagotavljala nedotakljivost teh dokumentov.

Na vrata guvernerja Banke Slovenije Boštjana Jazbeca so potrkali kriminalisti.

Zakaj je Jazbec želel imuniteto ECB

Kot je v pismu, ki ga je naslovil na predsednika Evropske komisije **Jean-Claudea Junckerja**, generalnega državnega tožilca **Zvonka Fišerja** in vodjo specializiranega državnega tožilstva **Harija Furlana**, zatrdir Draghi, ga je o preiskavi v Banki Slovenije obvestil guverner Jazbec. To je Jazbec po naših podatkih storil že takoj zjutraj, ob samem prihodu kriminalistov v stavbo Banke Slovenije.

Že dopoldne, torej ob začetku preiskave, se je Jazbec skliceval na pravico do imunitete pred kazenskim pregonom. To je danes potrdil tudi vodja specializiranega državnega tožilstva Harij Furlan. Neuradno naj bi jo Jazbec zahteval kot član sveta ECB, organa, v katerem sedijo guvernerji članic evropske monetarne unije. Sodišče jo je včeraj okrog dveh popoldne zavrnilo, zaradi česar se je preiskava po štirih urah lahko nadaljevala in se nato zavlekla pozno v noč.

"Gospod Jazbec do zdaj ni bil obveščen, da je osumljen kaznivega dejanja"

"V skladu z 22. členom se protokol o privilegijih in imunitetah Evropske unije (ki je del pogodbe o delovanju Evropske unije) uporablja tudi za člane organov ECB. Guverner Banke Slovenije je član Sveta ECB. Na to dejstvo smo opozorili tudi policijo, ki je odgovorna, da preiskavo izvede v skladu s predpisi," so pojasnili na Banki Slovenije.

"Gospod Jazbec do zdaj ni bil obveščen, da je osumljen kaznivega dejanja," so poudarili na Banki Slovenije in dodali, da "je bila Banka Slovenije o tem, da so bili v preiskavi zaseženi tudi zaupni podatki ECB, dolžna obvestiti ECB".

"Banka Slovenije je del Evrosistema in je dolžna obvestiti ECB o vsakem primeru, ko nekdo posega v integriteto dokumentov ali podatkov, ki so v lasti ECB, ne glede na to, kje se tovrstni dokumenti oziroma podatki nahajajo. To od Banke Slovenije med drugim zahteva tudi protokol o privilegijih in imunitetah EU," so ocenili na Banki Slovenije.

Jazbec ni ukrepal v imenu ECB

Ni najbolj jasno, zakaj se je guverner Jazbec v preiskavi, ki jo vodita specializirano državno tožilstvo in NPU, sploh skliceval na imuniteto člana sveta ECB:

1. Iz dokumentov ECB izhaja, da so člani sveta do takšne imunitete upravičeni le za zadeve, v katerih so delovali v imenu ECB. Pod odločbo o sanacijskih ukrepih Banke Slovenije v NLB, ki je bila podlaga za razlastitev imetnikov obveznic, je bil Jazbec podpisan kot guverner Banke Slovenije in ne kot član sveta ECB.

Vsaj do zdaj je uradno veljalo, da v povezavi s sanacijo slovenskih bank ključnih odločitev ni sprejemala ECB, ampak vlada Republike Slovenije in Banka Slovenije, ki sta ukrepe, sprejete na podlagi ocene neodvisnih cenilcev, uradno usklajevali le z Evropsko komisijo.

2. Res je, da glede izključitve kazenskega pregona za osebe veljajo določbe ratificiranih mednarodnih pogodb. Toda protokol o privilegijih in imunitetah EU, na katerega se je v pismu skliceval Draghi, govori le o "nedotakljivosti arhivov EU" ter imuniteti uradnikov in drugih uslužbencev EU, torej tudi ECB. Jazbec ni ne uradnik in drug uslužbenec ECB, prav tako ne eden od izvršnih direktorjev, ki so upravičeni tudi do diplomatske imunitete. Banka Slovenije sicer ni del ECB, ampak samostojna pravna oseba javnega prava, za katero veljajo zakoni Republike Slovenije.

3. Domnevne pravice guvernerja Banke Slovenije do imunitete v tem primeru v včerajšnjem pismu ni omenil niti Draghi.

Evropska centralna banka je Slovenijo uporabila kot poskusnega zajčka.

Slovenija poskusni zajček ECB

Za razjasnitev nenavadno ostre Draghijeve reakcije velja ponoviti dejstvo, da je bila Slovenija prva država, v kateri je ECB poleti in jeseni 2013 izpeljala obremenitvene teste in preglede kakovosti premoženja, ki jih je leto dni pozneje izvedla v bankah vseh članic območja evra.

Slovenijo so nekateri mediji in pozneje tudi politiki zato označili za "poskusnega zajčka". S sanacijo bank je še vedno povezana vrsta neznank. Dokončnega odgovora na vprašanje, ali je država v banke res vložila preveč kapitala in s tem obremenila javne finance (in prihodnje generacije), še vedno ni.

Preiskava takratnih dogodkov je tako prvi korak v smer razčiščevanje, kaj se je v resnici dogajalo v zadnjih mesecih leta 2013. Nasprotovanje ECB bi to razčiščevanje v veliki meri onemogočilo. Določba prej omenjenega protokola o nedotakljivosti arhivov EU, na katero se sklicujejo v Frankfurtu, se namreč nanaša na vse dokumente, dopisovanja po navadni in elektronski pošti, magnetograme sestankov, fotografije, filmske in zvočne posnetke, računalniške programe, diske in druge formate dokumentacije, za katere bi v Banki Slovenije ocenili, da so kakorkoli povezani z ECB oziroma da od tam izvirajo.

Jazbec se brani tudi računskega sodišča

Ravno sanacija bank je v državnem zboru spodbudila tudi razpravo o nujnosti okrepitve nadzora nad Banko Slovenije. Pristojni odbori so o tem sprejeli več sklepov.

Tudi računsko sodišče pod vodstvom **Tomaža Vesela** si že več let prizadeva dobiti pristojnost nad revidiranjem Banke Slovenije, ki se temu upira ob pomoči ECB. Po njenem mnenju naj bi bil zunanji nadzor računskega sodišča v nasprotju z mednarodnimi zahtevami po neodvisnosti centralne banke. Mimogrede; tudi komisija za preprečevanje korupcije nima pristojnosti, da nadzoruje Banko Slovenije.

Na februarjem sestanku Vesela, finančnega ministra **Dušana Mramorja** in Jazbeca so se dogovorili, da bo finančno ministrstvo pripravilo spremembo zakona o Banki Slovenije, ki bo omogočila revidiranje centralne banke, seveda z upoštevanjem omejitev, ki jih zahteva ECB. Cilj računskega sodišča je, ne le da v revizijah ugotavlja, zakaj plačne omejitve ne veljajo tudi za uslužbence Banke Slovenije, kako ta zaposluje, zakaj ta pri investicijskem vzdrževanju in ostalih nabavah ne spoštuje zakona o javnih naročilih, pač pa, kako ta izvaja svojo nadzorstveno funkcijo, torej kako učinkovito opravlja eno svojih temeljnih nalog – nadzor nad poslovanjem bank. Vse s ciljem, da ne bodo potrebne nove dokapitalizacije bank, nove injekcije davkoplačevalskega denarja.

Pričakovati je bilo, da NLB od leta 2014 ne bo imela več težav s slabimi terjatvami, ki bi dušile njene bilance in najedale kapital. Toda temu ni tako.

Osnutek revizije o NLB zgodaj jeseni

V začetku leta je računsko sodišče že začelo revizijo poslovanja Nove Ljubljanske banke (NLB), natančneje pregleduje, kako je banka upravljala z nedonosnimi (slabimi) terjatvami in kakšne pogodbe je sklepala oziroma kake učinke je na primer dala razvpita pogodba s podjetjem nekdanjega kriminalista **Draga Kosa**. Na računskem sodišču so nam pojasnili, da bo osnutek revizije končan zgodaj jeseni. Do izdaje dokončnega revizijskega mnenja pa postopka ne želijo komentirati. Tako tudi ne neuradnih informacij, da revizorji že ugotavljajo, da je centralna banka po začetku sanacije NLB v letu 2013 pomanjkljivo nadzirala poslovanje banke.

Pričakovati je bilo, da NLB od leta 2014 ne bo imela več težav s slabimi terjatvami, ki bi dušile njene bilance in najedale kapital. Toda temu ni tako. Na ravni skupine je imela banka konec leta 2015 po oslabitvah 1,9 milijarde evrov slabih posojil, kar je skoraj petina vseh posojil banke. Med 2,9 milijarde evrov slabih posojil v slovenskem bančnem sistemu jih tako kar dve tretjini odpade na NLB. Vprašanje je, ali banka ne drsi v položaj, ki bo zahteval novo kapitalsko injekcijo. Odgovor na to bo brez dvoma dalo tudi poročilo računskega sodišča.

V Slovenijo prihajajo nova pisma ECB

Finančno ministrstvo še vedno ni pripravilo sprememb zakonodaje.

V vmesnem času pa v Slovenijo prihajajo nova pisma ECB. Njeni dve ključni svarili sta: v zakonodaji je treba jasno določiti obseg revidiranja in to nikakor ne sme poseči na področje delovanja centralne banke: Torej ni dovoljena revizija učinkovitosti delovanja Banke Slovenije. Prav zadnje pa si, kot že rečeno, želi računsko sodišče. Mimogrede, evropsko računsko sodišče je večkrat revidiralo ECB, nazadnje leta 2010, ko je pregledalo, kako banka upravlja s tveganji.

Predsednik ECB zagrozil Sloveniji, a Zvonko Fišer mu ne bo ustregel

Predsednik Evropske centralne banke (ECB) Mario Draghi je poslal pismo predsedniku Evropske komisije Jean-Claudu Junckerju in slovenskemu državnemu tožilstvu, v katerem je izrazil uradni protest zaradi, kot je poudaril, nezakonite zaplembe informacij ECB.

Draghi zahteval ukrepanje predsednika Evropske komisije Junckerja

Draghi je po poročanju časopisa Wall Street Journal dobil informacijo o preiskavi od guvernerja Banke Slovenija **Boštjana Jazbeca**. Nato je v pismu generalnemu državnemu tožilcu **Zvonku Fišerju** obsodil zaplembo zaupnih informacij ECB na notranjem omrežju Banke Slovenije ter "izrazil uradni protest zaradi nezakonite zaplembe informacij ECB". Draghi je v pismu generalnemu državnemu tožilcu nasprotoval zasegu, zahteval odpravo kršitve in napovedal uporabo možnih pravnih sredstev v primeru zasega.

Zagrozil s pravnimi posledicami

Predsednika Evropske komisije **Jean-Clauda Junckerja** je pozval, naj posreduje, ker ukrep slovenske policije postavlja pod vprašaj uresničevanje nalog Banke Slovenije in njenega guvernerja. Draghi je še sporočil, da bodo v skladu s slovensko zakonodajo raziskali mogoče primerne pravne ukrepe, ker so podatki ECB zaščiteni z zakonodajo EU, ki ECB daje posebno imuniteto.

Fišer Draghiju ne bo ustregel

Generalni državni tožilec **Zvonko Fišer** je povedal, da Draghiju, ki je nasprotoval zasegu dokumentacije in zahteval "odpravo kršitev", ne bo ustregel. "Po podatkih, ki jih imam, je bila hišna preiskava opravljena v skladu z odredbo sodnice, zato poziva Draghija ne sprejemam," je dejal Fišer, ki je Draghiju napisal pismo. "Po slovenski zakonodaji hišno preiskavo odreja sodišče, če je verjetno, da bodo pri preiskavi najdeni predmeti, pomembni za preiskavo." Kot je še povedal Fišer, komentarja ne bo dajal, "ker je to novinarska zvrst". Dejal je še, da Banka Slovenije ni del ECB.

"Draghi je napisal, da se ne želi vmešavati v predkazenski postopek. Ali je to pritisk, o tem je mogoče potegniti različne sklepe. Takega dopisa nisem dobil še od nikogar. To sicer ne bo vplivalo na naše odločanje," je še dejal Fišer.

"Če bi izročili dokumentacijo, preiskave ne bi bilo"

Vodja specializiranega državnega tožilstva **Harij Furlan** pa je dejal, da je guverner Jazbec dal ugovor glede izvedbe hišne preiskave, skliceval se je na imuniteto. Policija je obvestila o kaznivih dejanjih zbirala že od januarja 2014, je še povedal. "Iz Banke Slovenije smo selektivno prejeli dokumentacijo. Ker policija dokazov ni zmogla zbrati z operativnim delom, je dala pobudo za hišno preiskavo. Če bi Banka Slovenije izročila zahtevano dokumentacijo, predloga za preiskavo ne bi bilo", je povedal Furlan.

Policija je večkrat zahtevala določeno dokumentacijo, a se takrat Banka Slovenije ni sklicevala na ECB, je še povedal Furlan.

Policija: Banke Slovenije v hišnih preiskavah ne ščiti noben poseben privilegij

Banke Slovenije v hišnih preiskavah v predkazenskem postopku ne ščiti noben poseben privilegij, enako pa velja tudi za njene uslužbenke, so poudarili na Generalni policijski upravi. "Pri omenjenih preiskovanih ravnanjih osumljenci niso nastopali v imenu EU, temveč so nastopali kot uslužbenci oz. funkcionarji slovenske institucije," dodajajo.

Tudi sicer uradniki in drugi uslužbenci EU, kot pojasnjujejo, v skladu z določili protokola o privilegijih in imunitetah v EU za dejanja, storjena pri opravljanju uradnih dolžnosti EU, uživajo imuniteto le pred sodnimi postopki, kar pa predkazenski postopek še ni.

Banka Slovenije: Nikoli nismo zavrnilo izročitve dokumentov policiji

Banka Slovenije zanika navedbe vodje specializiranega državnega tožilstva Furlana, da policiji niso predali zahtevanih dokumentov. Zapisali so, da niso nikoli zavrnilo izročitve dokumentov, problematizirajo pa način zasega podatkov, ki je po njihovi oceni opravljen neselektivno in tako, da je bila kršena zaupnost dokumentov ECB.

Mali delničarji bodo preučili možnost kazenskega pregona proti prvemu možu ECB

Na Draghijeve grožnje so se odzvali v društvu MDS (Društvo Mali delničarji Slovenije) in sporočili, da bodo resno preučili možnost kazenskega pregona proti prvemu možu ECB. "Prvovrstno sprenevedanje g. Draghija je žalostno za funkcijo, ki jo zaseda, saj bi ravno predsednik ECB moral prvi podpreti slovenske organe pregona in sodno vejo oblasti, da se v najkrajšem možnem času razčisti z vsemi pomisleki in dvomi, ki so bili v zadnjih dveh letih in pol obelodanjeni v javnosti," so zapisali v sporočilu za javnost.

Matej Avbelj: Centralne banke imajo specifičen ustavni položaj

"Institucije Evropske unije imajo v državah članicah posebne privilegije in imuniteto. Ta se razteza na zaposlene in na prostore institucij v državah članicah," opozarja Avbelj. Foto: Ana Kovač "Primer ni tako preprost, saj so preiskave policij v centralnih bankah relativno redke," opozarja pravni strokovnjak in specialist za pravo EU Matej Avbelj. Centralne banke imajo po njegovih besedah specifičen ustavni položaj, saj so neodvisne v smislu prepovedi poseganja izvršilne in zakonodajne veje oblasti v vodenje monetarne politike.

Če pa primeru dodamo pravo EU, to situacijo še dodatno zaplete, pravi. "Institucije Evropske unije imajo v državah članicah posebne privilegije in imuniteto. Ta se razteza na zaposlene in na prostore institucij v državah članicah. Načeloma je tudi evropska centralna banka zavezana načelu javnosti in morajo biti tudi njeni podatki javni."

Zadeva je večplastna in kompleksna, drži pa, da lahko slovenska policija v primeru utemeljenega suma kaznivega dejanja preiskuje nacionalno institucijo, pravi.

"Če bi bili v Banki Slovenije navzoči tudi nekateri dokumenti ECB, se pa pojavita vprašanji, kakšni so ti dokumenti in kakšna je njihova stopnja zaupnosti. Prepričan sem, da je v interesu Draghija, da se sporne zadeve raziščejo, a to je treba storiti na ustavno oz. zakonodajno skladden način," je sklenil Avbelj.

Povzeto po članku objavljenem 7.7.2016 v Siol.net.